collir el comentari de l'ilustre dramaturg, i ho lamentem perquè a hores d'ara ja fóra famós.

Heretgia

Els concurrents habituals a l'església de la Bonanova van quedar esverats davant de la franquesa del predicador de torn. El sermó versava sobre les obligacions del bon cristià envers les pràctiques del culte.

—Tothom — deia l'orador sagrat — ha d'oir missa cada dia, si li és possible. Però té l'obligació d'oir-ne cada diumenge, sempre que no l'hi privin obstacles insuperables, com una malaltia, o un terratrèmol, posem per cas, perquè Déu es fa càrrec de tot i, veureu, Déu tampoc pot fer miracles...

Fins els fidels de més bona fe no s'han refet encara.

Química i futbol

El professor de química del preparatori de la nostra Universitat autònoma va observar, divendres passat, que els seus deixebles eren presa d'un neguit mal dissimulat que no els deixava prestar atenció a la lliçó.

Indagades les causes, es va assabentar que era degut a l'expectació del jovent pel partit de futbol entre Espanya i Itàlia que aleshores s'estava jugant a Florència i que decidia el desempat aconseguit pels espanyols contra tot el feixisme en pes.

Com que el partit era radiat, el professor va dir als deixebles:

—Si us porto a sentir la radiació, em prometeu, després, atendre a la lliçó?

Un sí unànime fou la resposta, i tots plegats varen anar al bar de la cantonada a satisfer llur curiositat tot prenent orxata sufragada per l'esplèndid professor.

Després, reprengueren la química mestre i alumnes, tots moixos pel resultat, degut, com se sap, a la pressió feixista... I la lliçó va versar sobre l'oli de ricí.

"Conllevancia"

Ja fa temps que els pensadors de l'Ateneu Barcelonès són distrets en llur funció augusta per la música, a voltes banal, d'altres clàssica, que s'executa a les seves immediacions.

Anys passats, era el dancing d'estiu del Cafè Royal, avui Moka, que emetia les darreres novetats de ballables i un remoreig mundà fet a posta per a trencar el fil més fort de les oracions dels pacients obrers de la ploma; ara és la Ràdio Associació que amb els seus *blues* i les seves serenates no deixa de petja els concurrents de la docta casa.

Tant és així, que molts d'ells ja han optat per abandonar llibres i quartilles i traslladar-se al jardí, tot lliurant-se, ben repapats, a una mitja somnolència.

Una de les penyes fins ha establert comunicació amb el director de l'orquestra de la Ràdio i, de tant en tant, sentiu:

—Què aneu a tocar, ara?

—*Goyescas*, de Granados.

—Estupend! Engegueu!

Cèsar A. Jordana, enderiat amb el seu Shakespeare, exclamà, malhumorat:

—Quina *conllevancia*!

"Speakeries"

Quan un dia, per casualitat, un locutor d'una estació radiofònica barcelonina va assabentar-se de les condicions que són reclamades als *speakers* de les emissores europees que vetllen pel seu bon nom i pel bon nom de la ciutat en què radiquen, va trobar-les, naturalment, excessives. Què és això d'obligar a saber gramàtica i àdhuc puntuació? Per a ésser un bon *speaker*, pensava, n'hi haurà prou tenint un bon doll de veu i sabent fer certes inflexions més o menys *miliesques*.

Es clar que una tal concepció del *speaker només* pot ocórrer-se-li a aquell que ha de dissimular amb acudits de gust dubtós, com certes comares de cultura deficient, la impossibilitat de saber pronunciar seguit un mot de set síllabes, com per exemple el mot *superheterodino*.

Tal faràs...

El tan magre com estrenu poeta Salvador Perarnau, conversant a la seva penya del Cafè de la Rambla, es lamentava que certa premsa el mortifiqués contínuament amb sagetes iròniques.

—Digueu-me — deia —. Creieu que està bé això de molestar les persones que no fan mal a ningú?

—Tot el que vulguis, Perarnau — va respondre-li l'escultor Viladomat —. Tu, però, bé fas versos...

La força del cinema

Fa dos divendres, al C. E. del Vallès de Sabadell es celebrà una sessió a càrrec dels cineistes del C. E. de Catalunya. I bé; a l'hora de començar a projectar els films, els ulls dels visitants es dirigiren insistentment cap a una de les portes d'entrada la qual donava accés a un raig irreverent de llum elèctrica. El sabadellenc Llobet — ànima de la festa — cuità a esbrinar el perquè de la tossuderia d'aquell llum i als pocs segons, dirigint-se al maquinista barceloní, ja el tranquil·litzava amb aquestes paraules:

—Són els de la taula del tuti que diuen que acaben la partida i pugen tot seguit.

Una relliscada

La sesió *clou* de cinema amateur organitzada pels aficionats del C. E. de Catalunya, revestí un especial i inesperat relleu gràcies a un film francès intitulat *A vingt ans*, alguns moments del qual eren d'un picant que no acostuma pas a trobar-se en els films amateurs ni en molts dels professionals. La sorpresa del públic davant d'aquella protagonista amb combinació fou d'una indignació teatral. A la sortida, un honorable marit se'n condolia:

—I nosaltres que venim a veure cinema amateur per a fugir de les besades quilomètriques i dels *deshabillés* irreverents del cinema professional!...

Temors

En tornar de Sabadell, els cineistes barcelonins que viatjaven amb l'automòbil de Delmir de Caralt foren detinguts a Sant Andreu per tres guàrdies civils fusell en mà. Un cop fetes les preguntes de rigor i després de donar un cop d'ull a l'automòbil, els ocupants del qual anaven carregats de films i àlbums de discos, foren pregats de continuar. El mutisme que seguí a aquesta escena fou aviat interromput:

—Quina manera d'apuntar! Jo patia pels discos!

DE CARA A DEMA

La reforma de la ciutat

BARCELONA, UNA

Novament ha estat posat a discussió pública el tema de la reforma de la ciutat. Dir reforma de la ciutat sembla entendre's que es refereix a l'antic clos de les muralles. Ningú no parla de resoldre la unió urbanística lògica de la Barcelona vella amb els suburbis, problema cada dia més apremiant i més difícil de resoldre tal com el temps passi. Cerdà, en projectar l'Eixampla, trencà una mica el perpendicularisme concepcional amb dues vies obliqües: una que anava i va del terme d'Esplugues al mar — Avinguda del 14 d'Abril — i una altra que partint del Parc de Ribera o Passeig de Pujades s'orienta cap al Nord a cercar el Besòs, més avall del portell de Montcada — Via Meridiana —. El projecte, en relació a les comunicacions urbanes de Barcelona amb els nuclis que la rodejaven, era deficient i mancat, pels inconvenients de la unió dels barris forans prolongant els carrers de l'Eixampla.

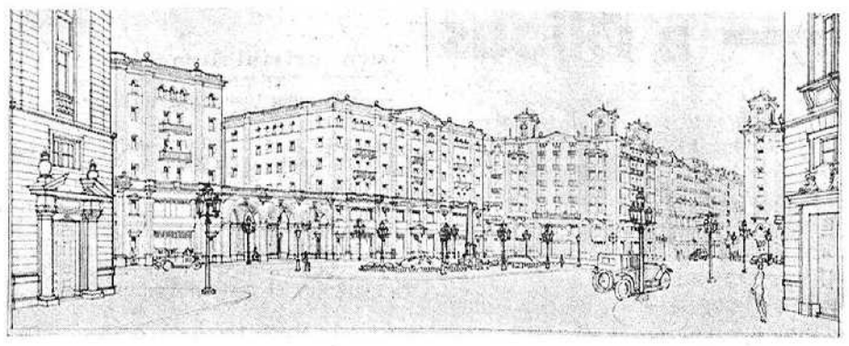

Plaça i pòrtics davant del centre monumental de Sant Pau del Camp

Tot just passat el 1900 es veié de seguida. I en 1903 era convocat un concurs de projectes d'enllaços, que guanyà l'arquitecte Léon Jaussely. El projectista francès, tolosenc, estudià amb veritable amor el problema d'unir el centre i la perifèria urbana i féu una obra mestra en la qual abundaven els plans grandiosos, les concepcions monumentals, sense oblidar, però, la idea bàsica d'enllaçar per vies d'unions circulatòries de conjunt Barcelona i l'Eixampla amb els pobles de la plana, de riu a riu, de la muntanya al mar. El projecte de Jaussely, el d'Amargós, d'altres encara, cercaven la mateixa alta funció: fer de les ciutats vella i nova i els nuclis vitals que constitueixen la urbs, la *Barcelona una*.

LA REFORMA INTERIOR AHIR I AVUI

Exposada aqueixa idea, més bé aqueixa necessitat d'unió total de Barcelona, podem seguir els distints processos de la reforma de la ciutat vella, iniciada l'any 1818, completats els primers plans després del 1835, aprofitant els solars i edificis ruïnosos de la crema de convents. Resultat principal d'aquella primera empenta foren els carrers Nou de la Rambla, Fivaller, Jaume I i Pablo Iglesias; i les places de Francesc Macià i Manuel Azaña, culminant les ambicions dels barcelonins en la desaparició total de les muralles, l'enderroc de la Ciutadella i la construcció del Parc de Ribera. Conjuntament eren projectats diversos plans d'eixampla de la ciutat i finalment fou adoptat el d'Ildefons Cerdà, que no ha satisfet mai ningú.

Seguint les directrius del dit pla, foren fetes per Angel Baixeres algunes modificacions que plasmaren en tres artèries cabdals: una, prolongació del carrer de Claris fins al port — Laietana —; altra, seguint una recta des de la Plaça de la Universitat, també fins al port a través del districte cinquè, traçat que destruïa o mutilava nombroses obres arqueològiques; i una tercera via transversal, que partint del Saló de Sant Joan acabava davant del carrer de Campo Sagrado, a la Ronda de Sant Pau, destruint igualment un important nombre de construccions antigues. La primera de les vies esmentades, la Laietana, fou oberta en tres períodes: el primer, que fou conegut per Pont de la Parra, a la seva meitat; el segon al final, retolat per carrer de Bilbao, i en darrer terme, en la seva totalitat, de la Plaça de Sant Sebastià amunt. Començaren les obres o enderrocs el dia 10 de març del 1908: al mes d'octubre havien estat ja expropiades i enderrocades més de 50 cases, i no més tard del mes de desembre de 1913 era oberta la Via Laietana en tota la seva longitud; el Banc Hispano Colonial havia construït les primeres cases; i d'acord amb els plans de l'arquitecte Falqués, era terminat el doble túnel fins la Plaça de l'Angel. Avui la Via Laietana és una esplèndida realitat.

Amb l'obertura de la Laietana desaparegueren alguns edificis monumentals, entre els quals es recorda la casa gremial dels Calderers i l'església de Santa Marta, i mancà poc perquè fos enderrocada la casa gremial de l'Art Major de la Seda o dels Velers, que actualment, restaurada, fita el carrer Alt de Sant Pere, en plena Via Laietana.

Acabada aquesta via, preocupà prompte la conveniència d'unir-la a la Rambla, realitzant altra part del pla Baixeras-Cerdà, és a dir, obrir la Via C de la Laietana a la Rambla, en línia recta, la qual cosa potser hauria estat realitzada si no hagués estat promoguda l'oposició dels comerciants i propietaris perjudicats, i pels 30.000,000 de pessetes que importava el pressupost. De cara a la nova secció de la Reforma, Lluís Domènech i Muntaner havia projectat un Mercat Central; un Teatre, Conservatori i Centre Artístic; un edifici per a Societat Científica i altre per a Gran Hotel. Si hagués prosperat la idea d'obertura en línia recta de la Via C, hauríem destruït una mica més el nostre patrimoni arqueològic i potser sí que tindríem la compensació d'unes noves construccions estil Palau de la Música Catalana.

URBANITZACIÓ MODERNA

Afortunadament les coses no anaren per aquests camins. S'ha abandonat la geometria, la ratlla i l'angle recte, per la varietat, la bifurcació; la combinació de les vies amb les construccions; l'encreuament de carrers en angle agut, possibilitant les corbes de les alineacions amb siluetes distintes i fons interessants de veritable valor. Tenim prou exemples a casa nostra de la fredor dels carrers quadriculats de l'Eixampla: els que van cap al Besòs són de perspectiva ingrata, el buit al lluny o bé com a fons les muntanyes a molts quilòmetres. Per contra, veieu l'interès que té el carrer de Pelai, amb la Universitat al fons; el carrer de Fontanella que limita l'immoble de línies elegants i fines tonalitats dels Sentmenat, a la Plaça d'Urquinaona; el mateix carrer de Balmes ofereix una magnífica perspectiva que millorarà quan la part alta estigui edificada totalment. El carrer de Corts Catalanes, vist des de la Plaça d'Espanya, resulta grandiós, si bé la línia a l'infinit li dóna una grisor que li treu part de la seva riquesa. Situats a la mateixa plaça, decanteu-vos cap al Paral·lel i notareu el canvi agradable dels termes i les perspectives.

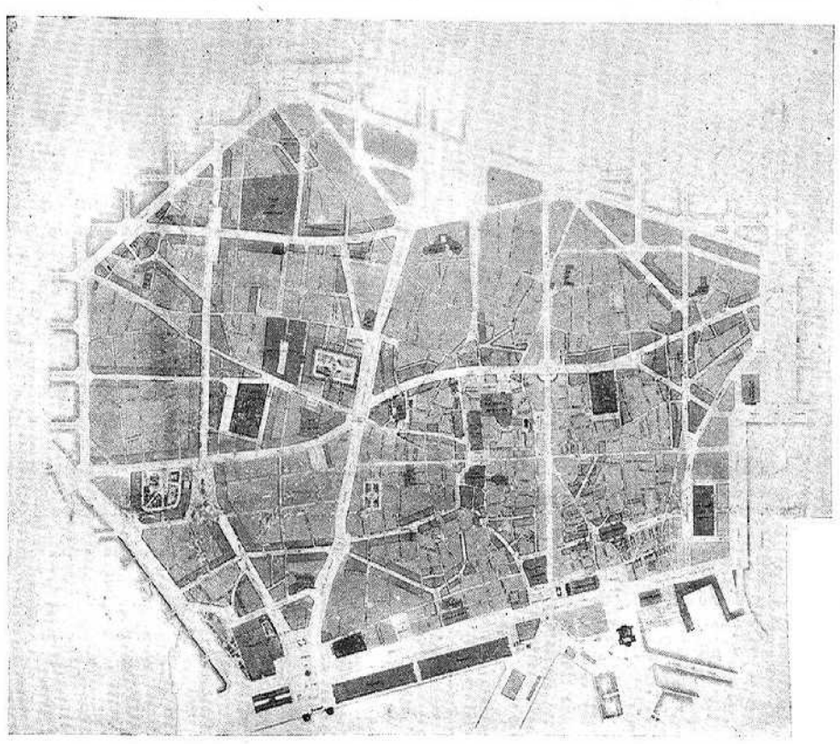

Pla de la nova reforma interior

Els sistemes moderns d'urbanització van encarrilats a l'obtenció per raciocini *a priori* del mateix que els urbanistes del 800 feien per sentiment i intuïció. Han de tenir-se en compte, ara, ultra els problemes de la circulació de vehicles i peatons, aquells altres que en les ciutats antigues són plantejats a cada pas: la conservació de monuments, valorització o reavalorització del major nombre d'ells. Això s'ha tingut en compte en l'actual, el nou.

PROJECTE DE REFORMA INTERIOR

La primera idea fou la d'evitar les reformes parcials i independents, adaptant el nula conveniència d'unir-la a la Rambla, reacli urbà a les necessitats presents i futures, d'acord amb la importància de la nostra ciutat. Situades al clos de la vella urbs les residències de la Generalitat i l'Ajuntament; basíliques i església de valor artístic universal i nombrosos immobles particulars, veritable patrimoni artístic de la ciutat, calia no negligir la seva conservació. Segons el pla Baixeras, la Via B, paral·lela a la Rambla, en el primitiu projecte travessava l'Hospital de la Santa Creu; en el nou ha estat compenetrat de la necessitat del trànsit amb el respecte a les edificacions, sacrificant només les més indispensables, creant fins i tot nous punts d'albir, avui desconeguts.

Resumim. El nou pla de Reforma interior té, bàsicament, dos punts cabdals: la Via C, que com hem dit estava abans constituïda per una recta, i la Via B per una altra recta una mica esbiaixada. Ara la primera està formada per una línia sinuosa que partint de l'Arc del Triomf travessa els barris vells de la dreta, passa per davant de la Plaça de Santa Caterina i aprofitant l'actual cruïlla de la Laietana, on hi ha el Foment i el Banc d'Espanya, segueix cap a la Rambla, passant per davant de la Seu, la Plaça Nova, carrers de la Palla i Cardenal Cassanyes; salvada la Rambla, segueix amb les conseqüents modificacions la línia del carrer de Sant Pau, es troba amb la Via B, que puja del Port, o de les Drassanes, passa per l'església de Sant Pau del Camp i s'acaba al Paral·lel. La via B arrenca de la Plaça de la Pau, darrera les Drassanes, decanta a l'esquerra fins a una placeta que es forma prop de la Via C i Sant Pau, i aleshores, en línia quasi recta, va a cercar el carrer de Muntaner o Plaça de Sepúlveda. Altres vies vitals, bé, però, que de no tanta importància, resulten de la prolongació del carrer de Méndez Núñez fins al carrer del Rec; l'obertura del carrer de Trafalgar, seguint la recta que acaba al carrer d'Ortigosa, fins a la prolongació del carrer de Méndez Núñez; i una altra obertura: un nou carrer que comença al final de la Rambla de Canaletes, s'endinsa a l'esquerra, passa per darrera del Bonsuccés, segueix per la Casa de Maternitat i per davant de la de Caritat, continua fins la Via B, la travessa i termina a la Ronda de Sant Antoni, davant del carrer de Floridablanca. L'artèria transversal valoritza la plaça o espai de Santa Caterina, la Catedral, les torres romanes de la Plaça Nova, l'església del Pi i la de Sant Pau. Una altra reforma de gran valor artístic és la projectada d'eixamplament de la Rambla de les Flors, reculant els edificis de l'esquerra fins a deixar-los a la línia de la Virreina, formant aleshores amb l'església de Betlem i la casa Moya un centre monumental de primer ordre.

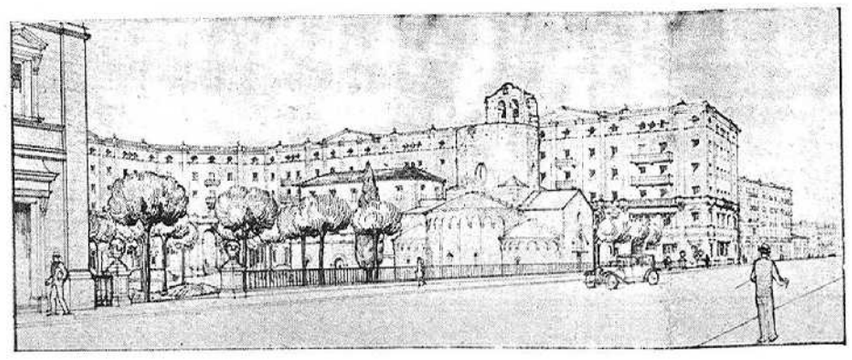

Sant Pau del Camp i el grup escolar Collaso

El projecte, direu, és excessiu, massa ambiciós: no podem fer avui tot això. Tant se val. Ho faran els nostres fills o els nostres néts. Els haurem donat, però, la feina mig feta. Ara per ara la màxima ilusió dels que patrocinen el projecte dels arquitectes Vilaseca i Darder, és de realitzar la part de reforma de la Laietana a la Rambla; reformar la Rambla de les Flors; finalment, urbanitzar els voltants de l'església de Sant Pau, que amb el grup escolar Collaso poden constituir un altre centre monumental interessantíssim. Mentrestant, la Junta de Museus reconstrueix, a la Plaça del Rei, la noble casa dels Padellàs i l'Ajuntament revalora les muralles romanes i Santa Agata.

REFORMA I FINANCES

Com no podia ésser d'altra manera, com sempre, els eterns escèptics comencen a dir-hi la seva: «Sí, està molt bé el propòsit, però les finances municipals i les generals no permeten fer res». Diguem-los: «Ja ho veurem». Per ara s'actua amb propòsit de fer el que s'ha projectat. Cal formular primer un pressupost; per formular-lo s'ha d'estudiar bé el pla parcel·lari i calcular el valor de les expropiacions; després ha de pensar-se a enderrocar i tot seguit calcular també el cost de la urbanització. Coneguts aquests aspectes, fer una valoració d'acord amb els preus actuals de terrenys edificables i seguidament cercar la forma financera que possibiliti els plans o pla parcial, carregant el menys que sigui possible o gens el deute de la ciutat.

Barcelona pot i deu continuar la seva reforma. Els nostres avis també tenien els seus dubtes i feren el que tots coneixem; l'Exposició del 1888 tingué enemics fins a la seva inauguració, i ja sabem el que la ciutat li deu; quan es començaren les obres de la Via Laietana, no mancaven els derrotistes, i aquí la teniu; també confiàvem poc en la darrera Exposició, i, equivocada o no, també la férem. Ara ens proposem continuar la reforma i reeixirem amb la nostra. La vitalitat de Barcelona resistirà la nova prova. L'amor dels barcelonins a la seva ciutat es manifestarà una vegada més així que calgui fer acte de presència.

* * *

No voldríem acabar aqueixes línies sense regraciar el conseller regidor senyor Estanislau Duran Reynals i els arquitectes senyors Vilaseca i Florensa, per les facilitats que han fet possible aquest reportatge.

PERE CASALS

L'APERITIU

Lectures. — L'Editorial Apolo ha publicat darrerament el llibre de Thomas Mann *Der Lauberberg*, traduït a l'espanyol pel senyor Màrius Verdaguer amb el títol de *La Montaña Mágica*. Gràcies a aquesta traducció, a l'esforç del traductor i de l'editor, ha estat possible que un gran sector de persones que no coneixen l'alemany o a les quals representa un treball una mica pesat mantenir una llarga i densa lectura en aquesta llengua, puguin ara fer-se càrrec d'una de les poques obres que jo crec positivament importants de la literatura contemporània.

Tinc entès que el Dia del Llibre es varen vendre molts exemplars de *La Montaña Mágica*. Malgrat aquest èxit de llibreria, jo em temo que amb l'obra de Thomas Mann no passi una desgràcia molt corrent, i que consisteix que un cop adquirit el llibre, passi als armaris, a ensenyar pomposament el llom gruixut dels dos volums amb aquell aire tristíssim i decoratiu que gasten els llibres que no es llegeixen mai.

Em temo això, perquè són bastantes les persones que m'han parlat d'aquesta obra i m'han dit: «Es massa llarg, hi ha massa paper i massa lletra. Em sembla que no m'arribarà mai el moment de poder-li llegir.» Efectivament, el llibre de Thomas Mann és una obra de magnitud excepcional, si es compara amb la majoria de llibres de format petit, de composició espaiada, de paper gruixut i dolent, que fent badalls i estafant lletra, arriben a les dues-centes, a les dues-centes-cinquanta pàgines, i que les noies acostumen a devorar en un parell de nits.

El llibre de Thomas Mann és una obra feta a consciència, amb una gran honradesa tipogràfica. Està escrit amb lentitud, amb una paciència gairebé bovina, del bou que va tirant, enfonsant l'arada a igual nivell, obeint al mateix ritme, que no li ve d'un dia ni d'un any. Generalment aquests escriptors, als quals la banalitat acostuma a qualificar de gruixuts i pesats, i fins llaunes, acostumen a ésser escriptors magnífics; acostumen a ésser els únics escriptors que es miren la literatura i que professen l'ofici d'escriure d'aquella manera que ho feien els antics, prescindint de l'inútil dinamisme, de l'estupidesa del món que creu que l'important és fer cinquanta mil coses diferents en un dia, i, naturalment, no li queda temps per fer-ne cap de ben feta, i que tenint la pretensió de pensar i opinar sobre tot, és incapaç de tenir un sol pensament lúcid i original.

Dintre la literatura anglesa hi ha tipus d'escriptor de temperament boví que són extraordinaris. A França, on no n'hi acostuma a haver gaires, i on els més selectes i els més sensibles es decanten també per la literatura comercial, en el sentit de fer llibres amables que s'empassen entre glop i glop d'imbecil·litat, s'ha donat el cas que la figura literària més gran d'aquest segle — em refereixo a Proust — és un escriptor de temperament boví, d'aquests que no els ve d'un any ni de deu anys, ni de deu volums per encabir-hi una obra.

Thomas Mann, en *Der Lauberberg*, a la manera de Proust, va descobrint de mica en mica un món d'homes i dones, començant per la qualitat de la pell de les sabates i del teixit de la camisa, fins atrapar la màgia nebulosa dels somnis. Es un llibre de grandiosa ambició, que vol arribar a un fi noble, pel noble procediment de la sinceritat i de la claredat, sense la paradoxal perfumeria, sense aquest murri i suggestiu passar la maroma de tants escriptors actuals. Thomas Mann s'encara amb tots els temes, en to major, amb una honestedat que en certs moments no refusa aquell to propi de la pedanteria.

I això, en els temps que correm, té un gran mèrit, i a mi em fa el més gran respecte.

Jo no m'atreviria a abocar damunt del llibre de Thomas Mann aquests coves de fruita superlativa i apassionada amb els quals l'han honorat gent de la categoria de Wells o de Gide. Jo crec, simplement, que és un llibre impressionant, no solament per la intenció i per l'ambició, sinó per la molta feina realitzada pel seu autor dins del miler de pàgines atapeïdes que componen *La Montaña Mágica*.

Es evident que la lectura d'un llibre així rendeix una utilitat positiva, serveix per alguna cosa, si més no manté el lector dins d'un clima de temes nobles i suggestius i d'idees que compten i pesen en el món que vivim.

Però el lector diu que té feina i que no té temps de llegir llibres així. El lector perd una hora o dues hores cada dia llegint el diari — que és la lectura més tronada i més inútil que existeix. El lector s'ha d'empassar tota la literatura truculent que no deixa altre rastre si no és el de tornar cada dia la seva clientela una mica més ase i una mica més amoral del que era el dia anterior. Una de les causes de la manca de sentit comú que es nota avui dia pertot arreu, és aquesta banalitat i aquesta lleugeresa en una cosa tan important com és la lectura. Si la gent no perdés tant el temps llegint els diaris, i llegint els desgraciats autors de moda i de tauleta de nit, i es dediqués a repassar la *Biblia*, per exemple, fins els presseguers floririen d'una manera més delicada i engegarien un rosa molt pés tendre que el que han engegat aquest any.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA